

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov

Natura 2000-område nr. 130
Habitatområde H114

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015
Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov
Natura 2000-område nr. 130
Habitatområde H114

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, H114

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Ny Østergade 7-11
4000 Roskilde
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet
Kort- og Matrikelstyrelsen

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-335-5

ISBN nr.

978-87-7091-336-2

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Højmosen Skidendam

Fotograf: Mogens Holmen

Resume:

Natura 2000-plan for Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov (nr. 130). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	<i>5</i>
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	9
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	13
<i>Vurdering af tilstand</i>	<i>13</i>
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	<i>17</i>
Målsætning	20
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	<i>21</i>
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	<i>22</i>
<i>Modstridende interesser</i>	<i>23</i>
Indsatsprogram	24
<i>Generelle retningslinjer</i>	<i>25</i>
<i>Konkrete retningslinjer</i>	<i>25</i>
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	<i>26</i>
Sammenhæng og synergi med vandplan	27
Strategisk miljøvurdering	27
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning....	28
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	29
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	30
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	33

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

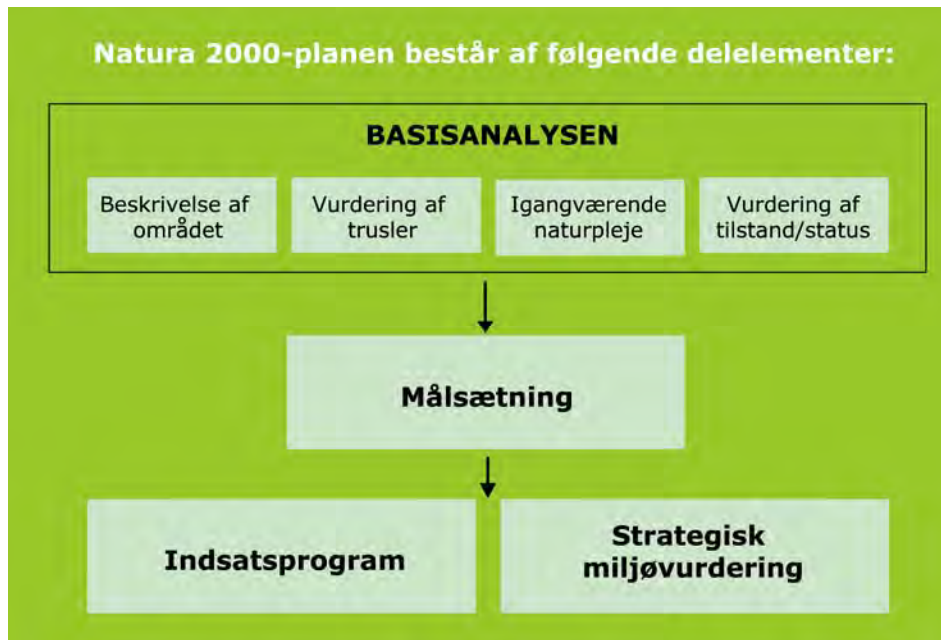
Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland 2.3 Øresund og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovpligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Natura 2000-plan

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 891 ha. og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H 114. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Bøg på morbund i Hamermølle Skov

Fotograf: Mogens Holmen

Natura 2000-plan

Fotograf: Mogens Holmen

Sortesø.

Området ligger i morænelandskabet vest for Helsingør, hvor det strækker sig sydpå fra kysten og bebyggelsen. Jordbunden er stedvis sandet og næringsfattig, og terrænet danner flere steder højderygge hvorimellem der ligger ofte langstrakte søer og moser. Naturmæssigt er området rigt og varieret. Det domineres af en varieret skov med gamle træer og bevoksninger en del steder. Det rummer også ganske mange søer, hvoraf nogle tidligere blev reguleret til vandforsyning af industri i Hellebæk, foruden åbne arealer med både næringsrige og meget næringsfattige moser. I området indgår desuden et stort åbent, tidligere dyrket, men nu overdrevsagtigt område i Hellebæk Kohave. Kohaven græsses af kreaturer og omfatter tillige dele af skoven. Natura 2000-området udgør en del af den foreslåede nationalpark Kongernes Nordsjælland.

Natura 2000-området rummer skovtyper på både næringsrig, næringsfattig, våd og tør bund.

I gamle hule træer, der vokser med god lystilgang, er bl.a. fundet den sjældne bille eremit, hvis bevaring er særligt prioriteret af EU. Aktuell forekomst af eremit er siden 1991 kun påvist i et enkelt af de potentielle værtstræer, der er blevet undersøgt i området som led i overvågningen af dens forekomst. Ved en undersøgelse foretaget i 2008 af Danmarks Miljøundersøgelse vurderedes det, at kun ca. 13 træer med indbyrdes afstand på omkring 300 m (den normale spredningsafstand for eremit) var egnede værtstræer. Imidlertid havde kun 1 af træerne en god lystilgang, hvilket også har stor betydning for eremit. Det vurderedes, at de nuværende egnede værtstræer også ville kunne eksistere om 25 år, men der mangler til gengæld helt

Natura 2000-plan

træer, der vil kunne erstatte dem indenfor 25 år. Det kan i den forbindelse nævnes, at det eneste træ i området, hvor eremit har kunnet påvises i de seneste år, er fritstående udenfor skovbevoksning og ifølge Naturstyrelsen står nær skellet mellem offentligt ejet, åbent fredskovsareal og en privat ejendom.

I Teglstrup Hegn ligger den næsten intakte, næringsfattige højmose Skidendam, og nogle steder rummer moserne sur, næringsfattig hængesæk eller kalkholdige rigkær og kildevæld. På sur bund i området findes enkelte artsrige overdrev og endog små hedearealer.

De fleste af søerne er af den brunvandede type. De rummer stedvist en sjælden og rig fauna af guldsmede- og vandnymfearter, der med undtagelse af stor kærguldsmed ikke i sig selv er på områdets udpegningsgrundlag. I nogle af områdets vandhuller yngler stor vandsalamander.

Området, der ikke er fuglebeskyttelsesområde, har et rigt fugleliv med f.eks. ynglende sortspætte og lille flagspætte. Desuden passeres det af mange trækfugle.

I dele af området findes bestande af spidssnudet frø og utvivlsomt af arter af flagermus, der er generelt beskyttede og ikke indgår i udpegningen af Natura 2000-områder. Sortesø var det eneste danske voksested for slank klomos, men arten er ligesom flere internationalt beskyttede smådyr formentlig forsvundet fra området i dag og derfor ikke på udpegningsgrundlaget.

I naturtyperne højmose og brunvandet sø lever i området nogle arter, der heller ikke i sig selv er på udpegningsgrundlaget, men som af EU er angivet som karakteristiske for de pågældende naturtyper og som samtidigt er truede (rødlistede) i Danmark. Det drejer sig i højmose om moseperlemorsommerfugl og i brunvandet sø om dværgvandnymfe og højmosemosaikguldsmed. Dværgvandnymfe, der ifølge en rapport fra Europa-kommissionen i 2010 er truet i hele EU, yngler i Danmark kun i en af områdets brunvandede søer.

Af andre særlige arter, som ikke indgår i udpegningsgrundlaget, kan nævnes planten ensidig vintergrøn. Desuden er der en del sjældne billearter knyttet til gamle hule træer i området, og langs nogle af søerne lever en meget stor, sjælden art af rovedderkop.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 114	
Naturtyper:	
3140	Kransnålalge-sø
3150	Næringsrig sø
3160	Brunvandet sø
4030	Tør hede
6210	Kalkoverdrev
6230	Surt overdrev
6430	Urtebræmme
7110	Højmose
7140	Hængesæk
7220	Kildevæld
7230	Rigkær
9110	Bøg på mor
9130	Bøg på muld
9160	Ege-blandskov
9190	Stilkege-krat
91D0	Skovbevokset tørvemose
91E0	Elle- og askeskov
Arter:	
1042	Stor kærguldsmed
1084	Eremit
1166	Stor vandsalamander

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Natura 2000-området ligger i Helsingør Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland 2.3 Øresund.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommende i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Arealerne af surt overdrev (6230) og især tør hede (4030) er overvejende små og fragmenterede.

Gamle, lysåbne træer med hulheder, der kan være egnede som levesteder for eremit, bliver gradvist færre og mere spredt i området

Rydning eller fjernelse af gamle (hule) løvtræer, der står på lysåbne arealer, vil være en trussel for eremittens levesteder da hovedparten af individerne lever hele livet i det samme værtstræ med en sprednings-radius på nogle hundrede meter. Det vurderes, at der er en utilstrækkelig sikring af faktiske, potentielle og fremtidigt egnede værtstræer for eremit i og udenfor skov.

Stor kærguldsmed har i området været fundet i en brunvandet sø (3160). Stedet er under fremadskridende tilvoksning med hængesæk (7140), hvilket truer betingelserne for, at stor kærguldsmed fremover vil kunne yngle der.

Næringsstofbelastning

Inden for området sker der en årlig afsætning af luftbåret kvælstof (N-deposition) på mellem 5 og 15 kg/ha, alt efter den lokale husdyrtæthed og de enkelte naturarealers overfladeruhed.

Overslagsberegninger viser, at næringsstofbelastningen med kvælstof fra luften (N-depositionen) overskrider den lave ende af tålegrænseintervallet på over 25% af arealerne af tør hede (4030), og af arealerne af hængesæk (7140). På arealerne af højmose (7110) er den lave ende af tålegrænseintervallet overskredet overalt.

Ifølge basisanalysen udgør næringsstofbelastning en trussel for vandmiljøet i visse af de større søer af typerne brunvandet sø (3160), kransålalgesø (3140) og næringsrig sø (3150).

Kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området, dvs. for bøg på mor (9110), bøg på muld (9130), ege-blandskov (9160), stilkege-krat (9190), skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0). Den høje ende af tålegrænseintervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skoven.

Tilgroning

Naturtyperne tør hede (4030), surt overdrev (6230), højmose(7110), hængesæk (7140), kildevæld (7220) og rigkær (7230) er en del steder under tilgroning med høje urter og græsser. På arealer af tør hede (4030), hængesæk (7140), kildevæld (7220) og rigkær (7230) er der desuden tilgroningsproblemer i form af opvækst af træer og buske (vedplanter). Blandt andet breder rød-gran og sitka-gran sig på en del arealer af tør hede (4030), surt overdrev (6230), højmose (7110) og hængesæk (7140).

I og langs kanten af nogle af de vandhuller, der er ynglesteder for stor vandsalamander, sker der er stedvis en tilgroning med sump- og især vedplanter, der skygger vandet og derved forringer stor vandsalamanders ynglebetingelser. Lokalt truer fortsat fremvækst af hængesæk (7140) med helt at overvokse en vigtig forekomst af

brunvandet sø (3160), hvor der desuden har ynglet stor kærguldsmed.

På arealer med levesteder for eremit er de gamle, potentielt egnede værtstræer ofte stærkt skyggede af omgivende træer. Denne form for tilgroning nedsætter i praksis allerede træernes egnethed som værtstræer. En tilplantning eller tilgroning med træer eller høje buske vil desuden være en trussel på eksisterende lysåbne arealer med gamle træer.

Uhensigtsmæssig hydrologi

I naturtyperne hængesæk (7140), kildevæld (7220) og rigkær (7230) ses stedvist unaturlige vandstandsforhold, som medfører øget udtørring og tilgroning med tørbundsplanter. På et mindre areal (0,3 ha) i skovnaturtypen elle- og askeskov (91E0) har der vist sig nye grøfter.

Uhensigtsmæssig drift

På levesteder for eremit indebærer hugst, herunder af hensyn til offentlighedens sikkerhed, en gradvis reduktion af antallet af de tilbageværende egnede værtstræer. Det vurderes, at der er en utilstrækkelig sikring af faktiske, potentielle og fremtidigt egnede værtstræer for eremit i og udenfor skov. Se også afsnittet om arealreduktion/fragmentering.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. I området er der registreret mindre trusler fra intensiv skovdrift i form af forstyrrelse af jordbunden i bøg på mor (9110) og i skovbevokset tørvemose (91D0). Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Invasive arter

I naturtypen surt overdrev ses stedvist fremvækst af den invasive planteart rynket rose.

Igangværende pleje og genopretning

Langt det meste af Natura 2000-området drives af Naturstyrelsen med stor vægt på bevaring og forbedring af naturværdierne i såvel skov som på skovens åbne arealer. Skovdriften på arealerne sker efter naturnære principper, hvilket betyder, at man i driften arbejder målrettet for at sikre et kontinuert skovdække og opretholdelsen af et godt skovklima. Derved kan foryngelse af skoven som helhed basere sig på selvsåning. Med den naturnære skovdrift fortsættes bestræbelserne på helt at undgå pesticider, og anvendelsen af gødning er begrænset til udpegede pyntegrøntarealer. Naturstyrelsen har udlagt størstedelen af de kortlagte skovnaturtypearealer i dette Natura 2000-område som urørt skov og skov med plukhugstdrift. Der er i alt

Natura 2000-plan

udlagt ca. 300 ha med en fordeling på ca. 170 ha plukhugstdrift og 130 ha urørt skov.

Både i og udenfor skoven foretages der i Hellebæk Kohave græsning som naturpleje og for genskabelse af overdrev på betydelige arealer. Driften her sigter og planlægges netop for at imødekomme Natura 2000-behovene. Vandstanden i højmosen Skidendam er blevet sikret, og med mellemrum er der ryddet opvækst af træer både her og på hængesækken i Fandens Hul. Desuden er der genskabt flere småsøer og moser ved bl.a. blokering af grøfter.

Fotograf: Mogens Holmen

Hellebæk Kohave. Ved hjælp af græsning fremmes udviklingen af overdrevsnaturtyper på de tidligere marker

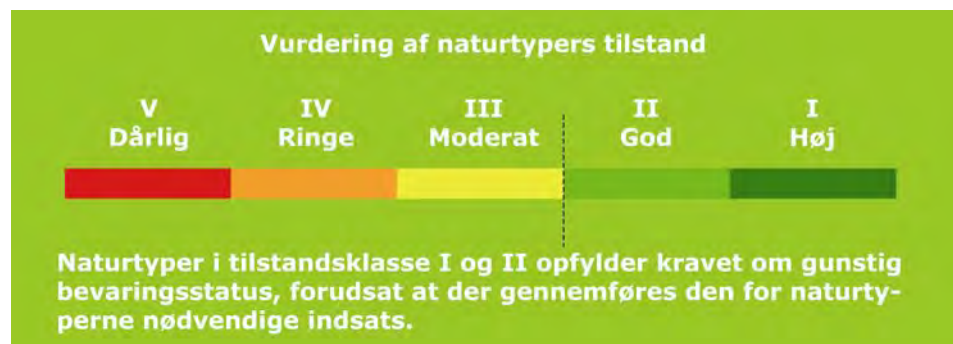
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovnaturtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandingsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen med naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

Natura 2000-plan

I Natura 2000-området er der kortlagt i alt 0,8 ha tør hede (4030). Heraf er 0,3 ha vurderet til naturtilstandsklasse III og 0,5 ha til naturtilstandsklasse IV. Arealet er samlet vurderet til at have et artsindeks på 0,6 – 0,8 og et strukturindeks på 0,4 – 0,6. Strukturen af de små arealer er præget af tilgroning.

Der er ikke blevet kortlagt og vurderet arealer af kalkoverdrev (6210).

Der er kortlagt og vurderet i alt 1,2 ha surt overdrev (6230). Hele arealet er vurderet til naturtilstandsklasse IV. Det fordeler sig på artsindeks 0,4 – 0,6 og 0,2 – 0,4 og strukturindeks 0,4 – 0,6 og 0,2 – 0,4. Strukturforholdene er især påvirket af tilgroning.

Af højmose (7110) er der kortlagt og vurderet i alt 3,1 ha (fraregnet omgivende skovbevokset tørvemose (91D0)). Hele arealet er vurderet til naturtilstandsklasse II med artsindeks 0,6 – 0,8 og strukturindeks 0,4 – 0,6. Strukturforholdene er især påvirket af tilgroning.

Der er i alt kortlagt 3,1 ha af hængesæk (7140). Naturtilstanden er vurderet for de 2,6 ha, idet artsclassen ikke har kunnet vurderes for 0,5 ha. Af det vurderede areal er de 1,2 ha vurderet til naturtilstandsklasse II, mens resten er vurderet til naturtilstandsklasse III-IV. Artsindeks er på de 0,8 ha vurderet til artsindeks 0,6 – 0,8 og på de øvrige arealer til artsindeks 0,4 – 0,6 og 0,2 – 0,4. Strukturindeks er på de 1,7 ha vurderet til strukturindeks 0,8 – 1 og 0,6 – 0,8, men på de øvrige 1,4 ha til strukturindeks 0,4 – 0,6. Strukturforholdene er især påvirket af tilgroning.

Af kildevæld (7220) er der kortlagt i alt 0,1 ha, og tilstanden er blevet vurderet for de 0,03 ha. De kildevæld, hvor tilstanden ikke er vurderet, omfatter i alt 0,04 ha kortlagt i form af mindre kildevæld i skovbevokset fredskov. De 0,03 ha er vurderet til naturtilstandsklasse IV med artsindeks 0,2 – 0,4 og strukturindeks 0,2 – 0,4. Strukturforholdene er især påvirket af tilgroning.

Der er kortlagt og vurderet i alt 2,0 ha af rigkær (7230). I tabellen efter figur 4 er vist de tilstandsvurderede rigkærs fordeling i ha på henholdsvis strukturklasse, artsklasse og naturtilstandsklasse. Tilstanden er vurderet til naturtilstandsklasse III på de 1,4 ha, mens de øvrige 0,6 ha er vurderet til naturtilstandsklasse IV. De tilstandsvurderede rigkær fordeler sig på artsklasserne III-IV og på strukturklasserne III-IV. Strukturen er især præget af tilgroning.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 0,19 ha søer af typen næringsrig sø (3150), heraf to søer på 0,08 ha i naturtilstandsklasse II og en sø på 0,11 ha i naturtilstandsklasse III.

Natura 2000-plan

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 160,7 ha bøg på mor (9110), heraf 77,1 ha i naturtilstandsklasse I, 78,6 ha i klasse II og 2,2 i klasse III.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 67,2 ha bøg på muld (9130) heraf 19,4 ha i naturtilstandsklasse I og 47,9 ha i klasse II.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 4,1 ha ege-blandskov (9160) alle i naturtilstandsklasse II.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 5,3 ha stilkege-krat, heraf 2,1 ha i naturtilstandsklasse I og 3,1 ha i klasse II.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 28,1 ha skovbevokset tørve-mose, heraf 0,2 ha naturtilstandsklasse I, 25,3 ha i klasse II og 2,6 ha i klasse III.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 45,6 ha elle- og askeskov heraf 13,7 ha i naturtilstandsklasse I, 30,4 ha i klasse II og 1,5 ha i klasse III.

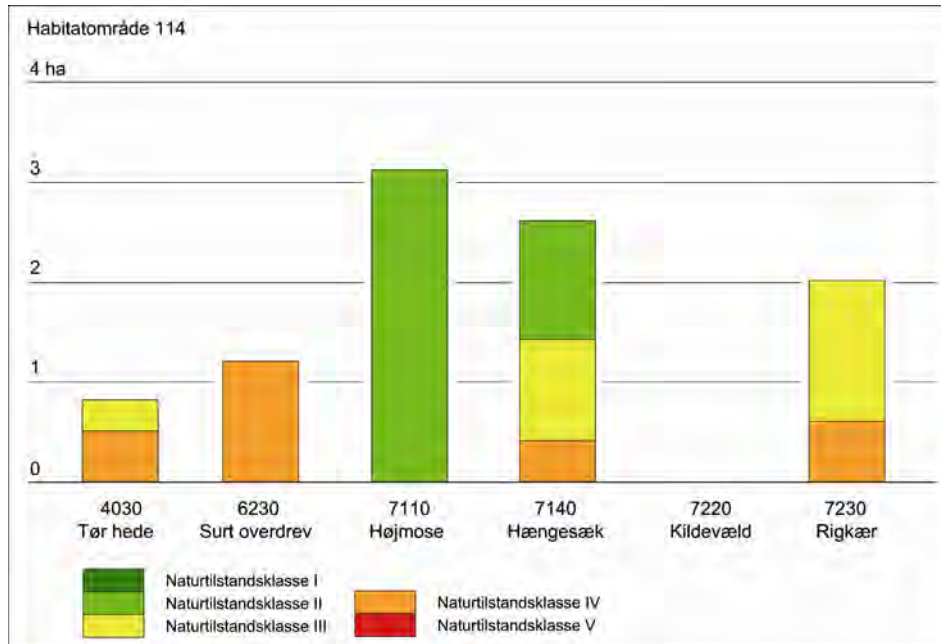

Fotoğraf: Mogens Holmen

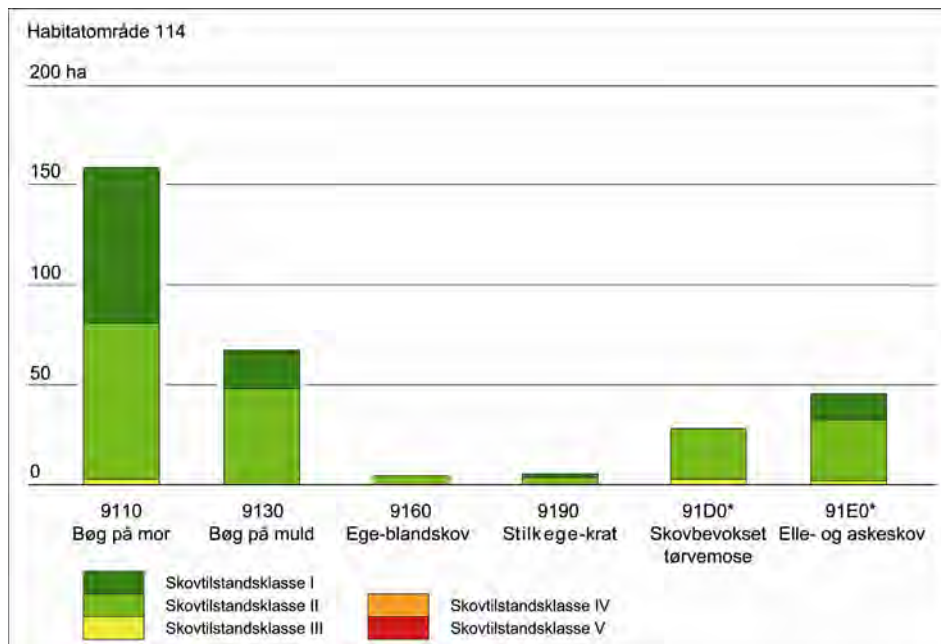
Skidendam. Højmosens tæppe af røde, grønne og brune tørvemusser, der er karakteristiske for naturtypen.

Natura 2000-plan

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Figur 4a. Naturtilstand for de af Natura 2000 områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet.

Figur 4b. Skovtilstand for de af Natura 2000 områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet

Natura 2000-plan

Habitatområde 114

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
4030 tør hede			0,3	0,5	
6230 surt overdrev				1,2	
7110 højmose		3,1			
7140 hængesæk		1,2	1,0	0,4	
7220 kildevæld				0,0	
7230 rigkær			1,4	0,6	
Hovedtotal		4,3	2,7	2,7	

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha for hver naturtilstandsklasse.

Habitatområde 114

Naturtype	Skovtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
9110 bøg på mor	77,10	78,62	2,23		
9130 bøg på muld	19,39	47,86			
9160 ege-blandskov		4,12			
9190 stilkege-krat	2,12	3,13			
91D0 skovbevokset tørvemose	0,23	25,27	2,62		
91E0 elle- og askeskov	13,65	30,40	1,53		
Hovedtotal	112,48	189,40	6,39		

Tabellen viser de tilstandsvurderede skovnaturtypers fordeling i ha for hver skovtilstandsklasse.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte naturforekomster på Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk.

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000 -områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Ingen.

Natura 2000-plan

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- 1084 *eremit, fordi antallet af egnede værtstræer er meget lille og i tilbagegang og levestederne ofte er for skyggede.
- 3140 kransnålalgesø, pga. næringsstofbelastning.
- 3150 næringsrig sø, pga. næringsstofbelastning.
- 3160 brunvandet sø, pga. næringsstofbelastning.
- 4030 tør hede, idet mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V, og også fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på de fleste af naturtypens arealer.
- 6230 *surt overdrev, idet mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V; desuden er der på væsentlige arealer af naturtypen problemer i form af tilgroning med høje urter og græsser.
- 7110 *højmose, idet mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V; desuden fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet overalt på naturtypens arealer.
- 7140 hængesæk, idet mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V; desuden fordi den laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet på mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen.
- 7220 *kildevæld, idet mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V.
- 7230 rigkær, idet mere end 25% af det kortlagte areal af naturtypen er i strukturklasse III-V.
- 9110 Bøgeskov på mor, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9130 Bøgeskov på muld, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9160 Egeskove og blandskove, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 9190 stilkege-krat, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91D0 Skovbevoksede tørvemoser, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.
- 91E0 Elle- og askeskove, da laveste tålegrænse for N-deposition er overskredet.

Prognosen er ukendt for:

- 6210 kalkoverdrev. Naturtypen er ikke registreret ved kortlægningen i området.
- 6430 urtebræmme. Naturtypens forekomst er ikke kortlagt i området.
- 1166 stor vandsalamander. Områdets samlede forekomster af levesteder for arten er ikke blevet kortlagt, men den er kendt fra flere steder i området.
- 1042 stor kærguldsmed. Områdets samlede forekomster af levesteder for arten er ikke blevet kortlagt, men den er kendt fra et

enkelt, potentielt egnet sted, hvor den sidst blev jagttaget i 2001.

Fotograf: Lars Iversen

Fotograf: Mogens Holmen

T.v.: Den store, sjældne bille eremit er en højt prioriteret art på områdets udpegningsgrundlag. Den lever i gamle, hule træer med god tilgang af lys.

T.h.: Dværgvandnymfe er ikke på udpegningsgrundlaget, men er en truet art, der ifølge EU er karakteristisk for naturtypen brunvandet sø, hvori dens larver lever. De voksne dværgvandnymfer holder især til på hængesæk.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte

naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinier for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Baggrund for den overordnede målsætning:

I Natura 2000-området er der særligt fokus på levesteder for eremit og stor kærguldsmed samt på forekomster af tør hede (4030), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), højmose (7110) og rigkær (7230). De nævnte arter og naturtyper vil være meget vigtige at bevare, fordi de er truede, dvs. at deres biogeografiske status i Danmark er i fare for at blive alvorligt forringet. Desuden har sønaturtypen brunvandet sø (3160) samt skovnaturtyperne bøg på mor (9110), bøg på muld (9130) og elle- askeskov (91E0) betydning, fordi de er de arealmæssigt største naturtyper i området.

- *Det overordnede mål for området er:*

Områdets naturtyper indgår i vidt omfang i et stort sammenhængende naturområde præget af især store arealer af sø- og skovnaturtyper.

Den truede bille eremit sikres gunstig bevaringsstatus gennem bevaring og genopretning af dens levesteder og af gode spredningsmuligheder, som kontinuerligt sikrer eremitforekomstens robusthed mod forandringer.

Arealerne af tør hede og surt overdrev søges øget ligesom arealet af levesteder for eremit.

Arealet af de enkelte naturtyper og de enkelte arters levesteder sikres ellers som minimum opretholdt, idet skovbevokset tørvemose dog kan reduceres, hvis det bidrager til at genoprette hængesæk eller højmose og ikke reducerer levesteder for eremit, ligesom arealet af nedbrudt højmose kan reduceres for genopretning til højmose. Desuden kan tilstrækkeligt store, egnede ynglesteder for stor kærguldsmed om nødvendigt sikres ved en mindre arealreduktion af hængesæk.

Områdets sønaturtyper sikres en gunstig bevaringstilstand og opnår at rumme velegnede ynglesteder for stor vandsalamander og stor kærguldsmed, hvilket forudsætter en god vandkvalitet.

Alle terrestriske naturtyper sikres god-høj naturtilstand i det omfang, de naturgivne forhold gør det muligt. Det prioriteres desuden, at kildevæld er lysåbne, med mindre en beskyttet tilstand skyldes en ældre bevoksning af træer.

Områdets økologiske integritet vil være sikret i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning samt gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Natura 2000-området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for eremit, stor kærguldsmed og stor vandsalamander stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet af tør hede (4030) søges øget.*
- *Arealet af surt overdrev (6230) søges øget.*
- *Tilstanden og det samlede areal af levesteder for eremit søges øget i det omfang de naturgivne forhold muliggør det. Det søges sikret, at der på langt sigt opnås en sammenkædning af levestederne således, at arten vil kunne sprede sig indenfor området.*
- *Arealet af velegnede ynglesteder for stor kærguldsmed søges øget.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Fotograf: Mogens Holmen

En lille brunvandet sø omgivet af hængesæk. I baggrunden skovbevokset tørvemose

Ved prioritering af modstridende interesser skal der blandt andet lægges særlig vægt på de arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget, der er særligt prioriterede ifølge habitatdirektivet. Det drejer sig i dette Natura 2000-område om surt overdrev (6230), højmose (7110), kildevæld (7220), skovbevokset tørvemose (91D0), elle- og askeskov (91E0) og eremit.

I området ses stedvist en opvækst af træer og buske i de lysåbne naturtyper. I nogle tilfælde vil disse kunne udvikle sig til skovnaturtyper, men det prioriteres højere at sikre områdets areal og tilstand af de lysåbne naturtyper. Det prioriteres, at kildevæld (7220) er lysåbne, med mindre en beskyttet tilstand skyldes en ældre bevoksning af enten skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0).

Skovbevoksede tørvemoser (91D0), der er resultat af en kolonisering af en tidligere ubevokset højmose (7110) eller hængesæk (7140) som følge af menneskelig påvirkning, kan nedprioriteres til fordel for genopretning til højmose (7110) og hængesæk (7140). Nedprioriteringen må dog ikke modvirke målopfyldelsen for eremit. Så vidt muligt bevares gamle bevoksninger af 91D0.

Langs kanten af brunvandede søer (3160) findes der nogle steder hængesæk (7140). En fortsat vækst af hængesæk henover søen, vil langsomt kunne lukke søen helt til. Hængesæk (7140) kan nedpriori-

teres for en opretholdelse af et tilstrækkeligt stort søareal af egnet ynglested for stor kærguldsmed, der udover at være på udpegningsgrundlaget også er omfattet af habitatdirektivets artikel 12 og regnes som truet i Danmark. Dette vil kunne indebære en mindre arealreduktion af hængesæk (7140).

I mange tilfælde overlapper en konkret forekomst af en naturtype geografisk med én eller flere arters levesteder. Indsatsen til opfyldelse af målsætningerne vil ofte kunne tilpasses således, at den konkrete indsats på sådanne steder bidrager til opfyldelsen af målsætningerne for såvel naturtypen som for den eller de pågældende arter. I så fald vil det ikke være nødvendigt samtidigt at gennemføre en kompenserende indsats for naturtyper eller for arters levesteder andre steder i området for at kunne opfylde de samlede målsætninger.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2010 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring.*
- 1.2 Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i hængesæk (7140), kildevæld (7220), rigkær (7230). Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyper, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje.*
- 1.4 Skovnaturtyperne sikres en skovnaturbevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 Der sikres velegnede levesteder for stor vandsalamander, eremit og stor kærguldsmed.*
- 1.6 Invasive arter som rynket rose bekæmpes og deres spredning forebygges.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 Arealet af tør hede (4030) øges og forekomsterne sammenkædes, hvor det er naturmæssigt muligt.*
- 2.2 Arealet af surt overdrev (6230) øges og forekomsterne sammenkædes, hvor det er naturmæssigt muligt.*
- 2.3 Arealet af egnede ynglesteder for stor kærguldsmed øges.*
- 2.4 Arealet af levesteder for eremit sikres på langt sigt at blive øget og forekomsterne at blive sammenkædet så vidt det er naturmæssigt muligt.*

Indsatser efter sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*

3.2 *Indenfor levestederne for eremit sikres faktiske og potentielle værtstræer for arten mod hugst. Også træernes døde stammer og større grene sikres mod fjernelse.*

Indsatser efter sigtelinie 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

4.1 *Der skabes optimale lysforhold omkring eksisterende og udvalgte mulig værtstræer for eremit.*

4.2 *Det samlede antal af eksisterende og potentielle værtstræer for eremit øges for at skabe gode muligheder for spredning til og udvikling af nye levesteder i området.*

4.3 *Arealet af levesteder for eremit sikres på langt sigt at blive øget og forekomsterne at blive sammenkædet så vidt det er naturmæssigt muligt.*

4.4 *Arealet af egnede ynglesteder for stor kærguldsmed øges.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

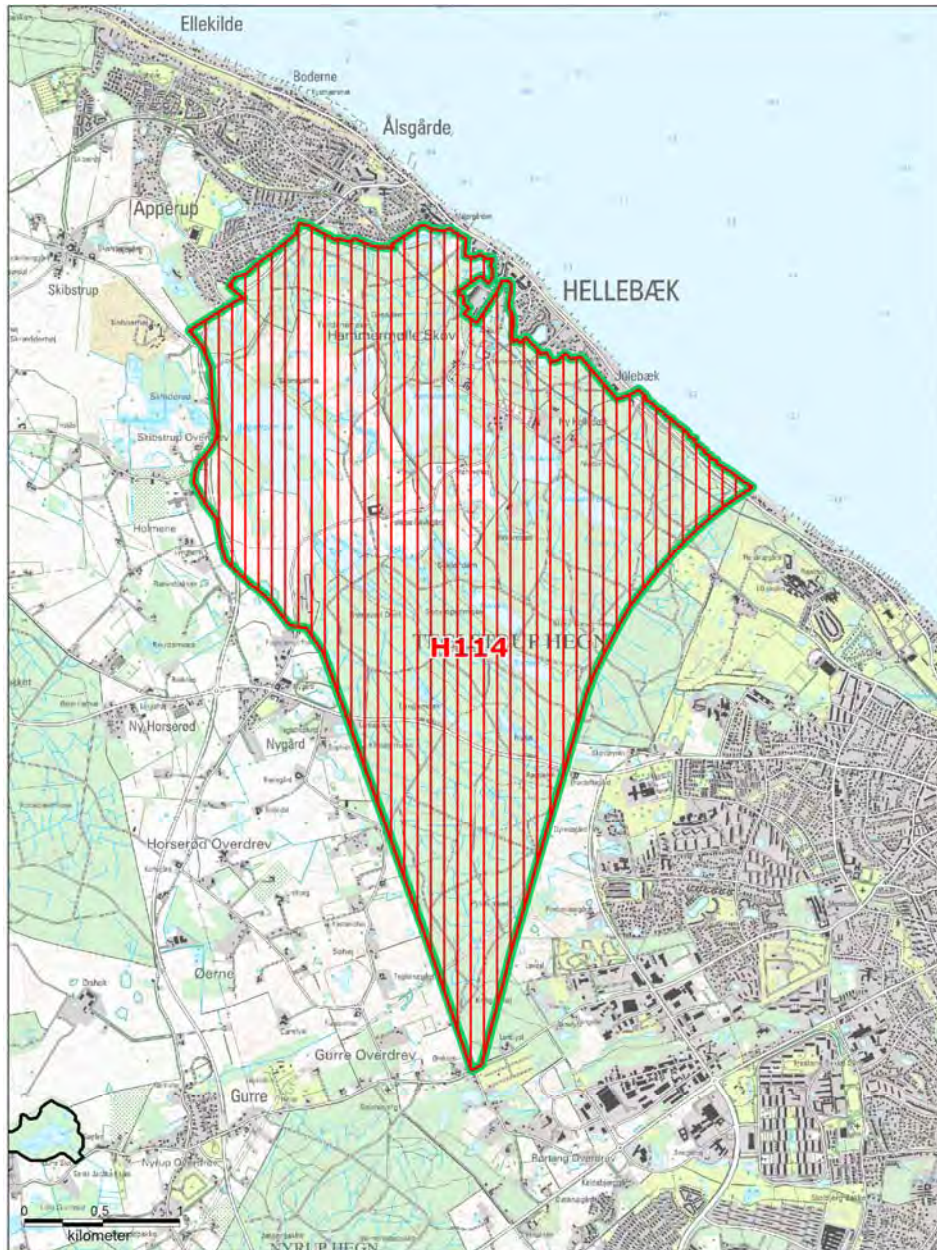
Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 130.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område N130 Teglstруп Hegn og Hammermølle Skov

Natura 2000-område N130	Fuglebeskyttelsesområde
Øvrige Natura 2000-områder	Habitatområde

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i en database - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se www.naturstyrelsen.dk – under dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilaget findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødsning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstofbelastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes

udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

N 130 - Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk